

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Кучма Ольга Миколаївна

*аспірант кафедри соціальної філософії та управління
Державного податкового університету*

Котух Євген Володимирович

*доктор наук з державного управління,
професор кафедри кримінальних розслідувань
Державного податкового університету*

Прозорість аудиту державних коштів є важливим елементом належного державного управління та підзвітності в країнах по всьому світу. Державний аудит публічних фінансів забезпечує сталість, ефективність, результативність демократій по всьому світу. Науковий та науково-практичний інтерес має дослідження міжнародного досвіду і найкращих практик щодо прозорості аудиту державних коштів. Ми обговоримо важливість прозорості, розглянемо підходи, прийняті в різних регіонах, і висвітлимо переваги та проблеми, пов'язані з підвищенням прозорості в аудиті державних коштів.

Прозорість аудиту державних коштів означає відкритість, доступність і зрозумілість процесів аудиту, висновків і звітів. Це фундаментальна складова демократичного врядування яка служить кільком важливим цілям:

– Підзвітність: прозорість передбачає відповідальність державних установ, державних службовців і аудиторів за їхні дії, що гарантує, що вони відповідають перед громадськістю за управління державними коштами.

– Довіра: прозорість створює довіру між урядами та громадянами. Громадськість має доступ до аудиторської інформації та може бути впевнена, що державні ресурси використовуються розумно та відповідально.

– Ефективність: прозорі процеси аудиту допомагають виявити неефективність, марнотратство та фінансові зловживання, що сприяє покращенню розподілу та використання державних коштів.

– Стимування: знання того, що перевірки проводяться прозоро, може стримувати корупцію та фінансові зловживання, оскільки держслужбовці усвідомлюють, що їхні дії будуть перевірені та викриті.

У різних країнах і регіонах розроблено різні підходи до підвищення прозорості аудиту державних коштів.

У Сполучених Штатах Управління підзвітності уряду (GAO) проводить фінансовий аудит і аудит ефективності федеральних агенцій [1]. GAO публікує свої висновки та рекомендації у звітах, які є легкодоступними для громадськості на її веб-сайті.

Національне аудиторське управління (NAO) у Великобританії відповідає за перевірку державних витрат. NAO публікує свої звіти про державні департаменти та агентства, надаючи їх громадськості та парламентаріям. Одним з цікавих інструментів, що забезпечує прозорість державної аудиторської діяльності є веб-сервіс відслідковування рекомендацій (Recommendation tracker) [2].

NAO Recommendations Tracker Overview Tracker Additional information NAO National Audit Office

Filter by body: 77 items select

Filter by report publication date: April 2019 to July 2023

Filter by report: 180 items select

Search recommendation text

Table of recommendations

Showing 1 to 100 of 1,166 entries

Report Title	Publication Date	Recommendation Text	Page and Paragraph Reference	Lead Bodies	Additional Bodies	Topic	Sub-Topic	Acceptance Status	Implementation Status	Actual/Expected Implementation Date	NAO Confirmation
Network Rail's sale of railway arches	02-05-2019	Before disposing of assets, HM Treasury and the selling department should consider the potential impact of the disposal on wider government policy delivery. Where the impact could be significant, the Department should engage with policy leads in other departments to consider broadening the sale's objectives.	Page 10, paragraph 17, point a	HM Treasury	Department for Transport; UK Government Investments; Network Rail	Commercial and Financial Management; Transport	Asset Sales and Privatisation; Procurement and Contract Management	Accepted	Implemented	Ongoing	Yes
Network Rail's sale of railway arches	02-05-2019	The selling department should engage early with stakeholders that are likely to be (or perceive to be) affected by an asset sale - even in cases where this is unrelated to the objectives of a sale - to reduce the risk of the transaction and allow their views to be considered by other parts of government.	Page 10, paragraph 17, point b	HM Treasury	Department for Transport; UK Government Investments; Network Rail	Commercial and Financial Management; Transport	Asset Sales and Privatisation; Procurement and Contract Management	Accepted	Implemented	Ongoing	Yes

Рис. 1. Сторінка сервісу відслідковування рекомендацій Національного аудиторського управління Сполученого Королівства

Основне завдання даного сервісу полягає в тому, щоб надавати громадськості інформацію про стан впровадження рекомендацій NAO до уряду Сполученого Королівства. Сайт дозволяє користувачам

фільтрувати рекомендації за назвою підзвітного органу, датою звіту, статусу рекомендації, ключовим словами. Користувачу надається інформація щодо номеру та опису рекомендації, відповіді підзвітного органу на запропоновану рекомендацію, стан та дату впровадження, відповідальної особи та посилання на аудиторський звіт НАО. Сайт є цінним інструментом для прозорості та підзвітності, що дозволяє громадянам бачити рекомендації що були врешті решт впроваджені.

Європейський суд аудиторів (ЕСА) перевіряє бюджет ЄС і публікує свої щорічні звіти. Ці звіти надаються Європейському парламенту та громадськості. Система фінансової прозорості ЄС надає детальну інформацію про використання коштів ЄС, пропонуючи громадянам чітке уявлення про те, як витрачаються ресурси ЄС. Швеція та Данія, мають давні традиції прозорості управління, включаючи аудит державних коштів. Аудиторські звіти та фінансові дані зазвичай доступні на державних веб-сайтах. Залучення та участь громадян у цих країнах заохочуються через такі механізми, як громадські слухання результатів аудиту.

Багато країн, що розвиваються, докладають зусиль для підвищення прозорості аудиту. Наприклад, Федеральна рахункова палата Бразилії (TCU) надає зручний портал для доступу до аудиторських звітів та іншої відповідної інформації.

В Індії Генеральний контролер і аудитор (CAG) має активну присутність у соціальних мережах і на зручному веб-сайті для поширення результатів аудиту серед громадськості.

Національна система аудиту Китаю є важливою складовою належного управління та відіграє вирішальну роль у сприянні стійкості поточної соціальної та економічної систем [3]. Уряд Китаю контролює прозорість і підзвітність в управлінні державними ресурсами, що є важливим для сприяння довірі до державних установ. Забезпечуючи незалежну перевірку та нагляд національна система аудиту допомагає запобіганню та виявленню шахрайства, корупції та інші форми неправомірної поведінки, які можуть підірвати стабільність та цілісність державної політико-економічної системи [4]. У Китаї в 2004 р. був впроваджений план імплементації комплексних рекомендацій щодо правового адміністрування, в якому вперше запропоновано «широко прислухатися до думок усіх секторів суспільства» в основних рішеннях. Багаторічна практика участі громадськості в національних аудитах створює певну основу для ефективності та сталості аудиторських процесів [5].

Таким чином, основними перевагами прозорості аудиторської діяльності вважатимемо: підвищення підзвітності, створення довіри між урядами та громадянами, покращення ефективності використання державних коштів, стримування корупції та фінансових зловживань.

Основними проблемами на шляху підвищення прозорості аудиту державних коштів, вважатимемо: відсутність політичної волі, недостатній рівень інституційної спроможності, недостатній рівень участі громадськості. Для забезпечення прозорості аудиту державних коштів необхідно: створити правові та інституційні умови, що сприяють прозорості аудиту, забезпечити доступ громадськості до аудиторської інформації, заохочувати участь громадськості в процесах аудиту в публічному секторі.

Список використаних джерел:

1. Управління підзвітності уряду (GAO) Сполучених Штатів Америки. URL: <https://www.gao.gov/>
2. Сервіс відслідковування рекомендацій Національного Аудиторського Управління Сполученого Королівства. URL: <https://www.nao.org.uk/recommendations-tracker/>
3. Gandía J.L., Huguet D. Audit fees and cost of debt: Differences in the credibility of voluntary and mandatory audits. *Econ. Res.-Ekon. Istraživanja*. 2020. No. 33. P. 3071–3092. DOI: <https://dx.doi.org/10.1080/1331677X.2019.1678501>
4. Tan C. Audit as accountability: Technical authority and expertise in the governance of private financing for development. *Soc. Leg. Stud.* 2022. No. 31. P. 3–26. DOI: <https://dx.doi.org/10.1177/0964663921992100>
5. Cash C. Good governance and strong political will: Are they enough for transformation? *Land Use Policy*. 2016. No. 58. P. 545–556. DOI: <https://dx.doi.org/10.1016/j.landusepol.2016.08.012>